

Alfred Majewski

Prof. Piero Gazzola (1908-1979)

Ochrona Zabytków 33/2 (129), 172-173

1980

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

WSPOMNIENIA POŚMIERTNE

PROF. PIERO GAZZOLA (1908—1979)

Dnia 14 września 1979 r. zmarł w Weronie prof. dr Piero Gazzola. Ochrona dziedzictwa kulturalnego całego świata straciła jednego z najwybitniejszych współczesnych orędowników idei ochrony zabytków, wielkiego uczonego i dzielnego bojownika o zachowanie i uratowanie światowych dóbr kultury. Prof. Piero Gazzola urodził się 6 lipca 1908 r. w Piacenzy. Studia architektoniczne ukończył na Politechnice w Mediolanie w 1932 r. Dla pogłębienia swej wiedzy wstąpił na Wydział Humanistyczny Uniwersytetu w Mediolanie, gdzie w 1934 r. skończył studia z historii sztuki. W 1935 r. ukończył ponadto specjalistyczny kurs z paleografii i dyplomatyki w Państwowym Archiwum w Mediolanie. Dalsze studia z zakresu architektury kontynuował pełniąc funkcje dydaktyczne asystenta na Politechnice Mediolańskiej (od 1935 do 1939 r.).

Zawodową działalność konserwatorską rozpoczął prof. P. Gazzola w 1939 r., otrzymując nominację na stanowisko konserwatora zabytków wschodniej Sycylii z siedzibą w Katanii. Funkcję tę pełnił do 1941 r., do chwili powołania na stanowisko konserwatora zabytków prowincji Werony, Cremony i Mantui. W 1955 r. oprócz pełnionych obowiązków konserwatora zabytków Werony otrzymał funkcję głównego inspektora zabytków w Generalnej Dyrekcji Starożytności i Sztuk Pięknych w Rzymie. Obie te funkcje pełnił aż do czasu przejścia na emeryturę w 1973 r., rozwijając szczególnie na terenie Włoch Północnych niezwykle żywą działalność w dziedzinie ochrony zabytków i ich konserwacji.

Do najważniejszych prac konserwatorskich zrealizowanych pod kierunkiem prof. P. Gazzoli należy zaliczyć konserwację północnej fasady pałacu Viscontich w Mediolanie (1938), konserwację wieży-dzwonnicy w Vilbaldone (1939), odnowienie kaplicy Bonainto w Katanii (1939), konserwację kościoła S. Luca w Lentini (1940), odnowienie Casa del Mantegna w Mantui (1942), konserwację pałacu książęcego w Mantui (1946) oraz pałacu Borromeo w Mediolanie (1948), konserwację uszkodzonej przez działania wojenne Areny w Weronie (1948), konserwację i rekonstrukcję mostu Scaligerów (1949—1951) oraz mostu della Pietra w Weronie (1957—1958), odnowienie pałacu Giardino w Sabbionecie (1956), konserwację fortyfikacji mostu Viscontich w Borghetto (1957), konserwację teatru w Sabbionecie (1958) oraz konserwatorskie opracowanie całości miasta Sabbioneta (1970). Pod kierunkiem prof. P. Gazzoli z racji Jego funkcji konserwatora zabytków prowadzone były również prace konserwatorskie w bardzo wielu miejscowościach Italii. Szczególnie rozległą działalność konserwatorską rozwinął na terenie Werony oraz Mantui, Cremony i Mediolanu.

Oprócz pracy konserwatorskiej prof. P. Gazzola zajmował się działalnością dydaktyczną; w latach 1949—1960 był profesorem na Wydziale Architektury Politechniki w Mediolanie, gdzie prowadził wykłady z historii sztuki i historii stylów architektonicznych oraz konserwacji zabytków, a w latach 1961—1971 był profesorem na studium podyplomowym zorganizowanym pod egidą UNESCO na Wydziale Architektury Uniwersytetu Rzymskiego we współpracy z rzymskim Międzynarodowym Centrum Studiów nad Konserwacją i Restauracją Dóbr Kultury. Zapraszany był na wykłady przez wiele uniwersytetów europejskich i pozaeuropejskich, a w szczególności do Lizbony, Madrytu, Barcelony, Neapolu, Florencji, Helsinek, Wenecji, Warszawy, Lovanium, Meksyku. W 1972 r. uzyskał doktoraty honoris causa na Uniwersytecie w Salonikach oraz na Politechnice w Krakowie.

Profesor Gazzola był ponadto członkiem wielu towarzystw naukowych na terenie Italii oraz aktywnym członkiem licznych komisji działających w dziedzinie ochrony zabytków, urbanistyki i krajobrazu. Uczestniczył także w tworzeniu wielu muzeów w takich miejscowościach, jak Syrakuzy, Katania, Caltagirone, Werona, Brescia, Malcesine, Cagliari, Palermo. Współpracował przy organizacji wystaw sztuki, m.in. wystawy ochrony zabytków w Rzymie (1938), Leonarda da Vinci w Mediolanie (1939), Veronese w Weronie (1947), sztuki lombardzkiej w Zurychu (1948), ochrony zabytków w Italii prezentowanej na Kongresie Konserwatorów w Paryżu (1957) i w Wenecji (1964) oraz przy licznych

wystawach na terenie Italii związanych z uczczeniem wybitnych twórców sztuki włoskiej, takich jak Michele Sanmicheli, Andrea Palladio, Leone Battista Alberti, Pisanello.

Pełnił też wiele funkcji powierzonych Mu *ad personam* przez Ministerstwo Wychowania Publicznego; w latach 1955—1969 był przedstawicielem Ministerstwa w Radzie Najwyższej dla Prac Publicznych, w latach 1956—1969 delegatem Ministerstwa na narodowe kongresy urbanistyczne. W 1961 r. był delegatem na XII Konferencję Generalną UNESCO w Parażu, a w 1962 r. uczestniczył w pracach komisji UNESCO, mającej opracować międzynarodową konwencję w sprawie ochrony dóbr kultury na wypadek konfliktu zbrojnego, był też członkiem Komitetu Międzyresortowego powołanego do opracowania raportu dotyczącego ratowania Wenecji (1970).

Profesor Gazzola był prezydentem Towarzystwa Sztuk Pięknych w Weronie, konsultantem Komisji Papieskiej dla Sztuki Sakralnej w Italii, redaktorem wydawnictwa *Studia Historyczne Werony* (1960—1971), członkiem Rady Naukowej Międzynarodowego Centrum Studiów Architektonicznych „Andrea Palladio” w Vicenzy.

Od 1971 r. był prezydentem Instytutu Studiów Historycznych Werony.

Rozległą działalność w zakresie ochrony zabytków na arenie międzynarodowej rozpoczął prof. P. Gazzola w 1952 r., kiedy w wyniku międzynarodowego konkursu ogłoszonego przez UNESCO został powołany jako ekspert w zakresie ochrony zabytków, wykopalisk archeologicznych oraz miejsc zabytkowych i historycznych. W czasie pełnienia tej funkcji zorganizował wiele misji ekspertów do krajów rozwijających się w celu ratowania znajdujących się tam zabytków (Irak, Egipt, Cypr, Afganistan, Peru, Meksyk). W 1954 r. uczestniczył w międzynarodowej konferencji w Hadze, na której uchwalona została konwencja w sprawie ochrony dóbr kultury w razie konfliktu zbrojnego. W 1964 r. był organizatorem i inspiratorem Drugiego Światowego Kongresu Ochrony Zabytków w Wenecji, na którym ogłoszono „Kartę Wenecką” i podjęto uchwałę o konieczności powołania Międzynarodowej Rady Ochrony Zabytków. Już w czerwcu 1965 r. w Polsce w Sali Senatorskiej Zamku Królewskiego na Wawelu zostało uroczystie proklamowane powołanie Międzynarodowej Rady Ochrony Zabytków pod nazwą ICOMOS. Pierwszym przewodniczącym Rady został wybrany prof. P. Gazzola, który do pełnienia tej funkcji powołany był jeszcze dwukrotnie przez Zebrania Generalne ICOMOS w Oksfordzie w 1969 r. oraz w Budapeszcie w 1972 r. W czasie tej trzykrotnej kadencji przewodniczenia przez prof. P. Gazzolę najwyższemu organowi międzynarodowemu w sprawach ochrony zabytków całego świata utworzone zostały w kilkudziesięciu krajach Komitety Narodowe ICOMOS oraz specjalistyczne komitety problemowe.

Profesor Gazzola inspirował również organizowanie sympozjów międzynarodowych na temat takich zagadnień, jak: *Zabytki a społeczeństwo* (Leningrad, 1969), *Niszczenie i konserwacja kamienia* (Bruksela, 1970), *Problemy ruchu kołowego w ośrodkach zabytkowych* (Graz, 1969), *Ochrona i konserwacja ogrodów zabytkowych* (Fontainebleau, 1970), *Ochrona zabytkowych dzielnic* (Bruges, 1971), *Problemy restauracji zabytków w krajach tropikalnych* (New Delhi), 1973).

Jako prezydent ICOMOS prof. P. Gazzola brał także udział w konferencjach organizowanych przez ONZ, UNESCO, Europa Nostra, Międzynarodową Federację Mieszkaniową i Urbanistyczną (FIHUAT), Międzynarodową Unię Architektów (UIA), Civitas Nostra, Italia Nostra, Radę Europejską, ICOM, Centrum Rzymskie, Centrum Konserwacji Zabytków im. Coremansa w Meksyku-City, Międzynarodowy Instytut Konserwacji Przedmiotów Sztuki (IIC), Międzynarodowy Instytut Zamków Historycznych (IBI) i innych.

W 1975 r. ustąpił ze stanowiska prezydenta ICOMOS z uwagi na zły stan zdrowia; Zebranie Generalne ICOMOS w Rothenburgu nadało Mu tytuł Honorowego Prezydenta ICOMOS.

Profesor Gazzola wybitnie przyczynił się do powstania w 1961 r. Międzynarodowego Centrum Studiów nad Konserwacją i Restauracją Dóbr Kultury zwanego Centrum Rzymskie (ICCRUM), które prowadzi skuteczną działalność do chwili obecnej. Był również rzecznikiem utworzenia ośrodków kształcenia architektów-konserwatorów w stolicach wielu krajów (Bangkoku, Meksyku, Madrycie i innych).

Działalność naukową i organizacyjną rozwinął prof. P. Gazzola w dziedzinie szczególnie przez Niego umiłowanej castelleologii. Od 1956 do 1979 r. był przewodniczącym Rady Naukowej Międzynarodowego Instytutu Zamków Historycznych (IBI). Równocześnie był naczelnym redaktorem Biuletynu IBI, periodyku poświęconego problemom ochrony i konserwacji zamków historycznych, założycielem i w latach 1964—1974 prezydentem Włoskiego Instytutu Zamków (Istituto Italiano di Castelli) oraz założycielem i redaktorem naczelnym czasopisma „Castellum”, wydawanego w Rzymie.

Nadmienić należy w końcu, iż prof. P. Gazzola był wielkim przyjacielem Polski, której ogromny wysiłek w ratowaniu dziedzictwa kulturowego po drugiej wojnie światowej należycie doceniał i wielokrotnie wyrażał z tego tytułu polskim konserwatorom najwyższe uznanie. W naszym kraju przebywał kilkakrotnie z okazji kongresów i konferencji międzynarodowych, jednając sobie swoją bezinteresownością i bezpośredniością wielu oddanych przyjaciół.

Profesor Piero Gazzola był m.in. odznaczony Złotym Medalem za Zasługi dla Kultury i Sztuki (Rzym), Medalem Honorowym Międzynarodowego Instytutu Zamków Historycznych (IBI), Wyroźnieniem Honorowym za Zasługi w Dziedzinie Konserwacji Zabytków Departamentu Spraw Wewnętrznych USA (1977) oraz Nagrodą Europejską za Ochronę Zabytków (Fundacją Toepfera — Hamburg, 1978).

W świetle tak wielostronnej działalności prof. P. Gazzoli rysuje się nam Jego niezwykła osobowość promieniująca talentem, inteligencją i zapałem do ratowania dziedzictwa kultury całego świata, jako jednego z najistotniejszych czynników porozumienia między ludźmi, a jednocześnie jednego z najważniejszych środków pobudzających i rozwijających wzajemne poszanowanie między narodami. Profesor P. Gazzola wszystkimi działaniami swojego życia dokumentował idee, że im większą troską współczesne społeczeństwo otacza dziedzictwo kulturowe przeszłości, tym bogatsza staje się jego kultura i tym szersze perspektywy humanistycznego rozwoju.